

УДК 376.011.3-051-056.264

DOI 10.32626/2413-2578.2023-22.85-98

Н. ГРИНЬКОВА

nadiia.hrynkova@rshu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0001-6906-3542>

Л. ЛІСОВА

ruzhitska1605@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-3758-0294>

О. ОПАЛЮК

sedoy74@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-5956-0163>

ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ-ЛОГОПЕДА ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНОГО ЦЕНТРУ

Відомості про авторів. **Гринькова Надія**, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету, Україна. E-mail: nadiia.hrynkova@rshu.edu.ua; **Лісова Людмила**, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри логопедії та спеціальних методик факультету спеціальної освіти, психології і соціальної роботи Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Україна. E-mail: ruzhitska1605@ukr.net; **Опалюк Олег**, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри психолого-медико-педагогічних основ корекційної роботи факультету спеціальної освіти, психології і соціальної роботи Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Україна. E-mail: sedoy74@ukr.net

Contact: **Hrynkova Nadiia**, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor at the Department of Theory and Methods of Education, Rivne State University for the Humanities, Ukraine. E-mail: nadiia.hrynkova@rshu.edu.ua; **Lisova Lyudmila**, Ph.D. of pedagogy, Senior Lecturer of the Department of therapy and special methods of Faculty of Special Education, Psychology and Social Work, Ivan Ogienko Kamyanets-Podilsky National University, Ukraine. E-mail: ruzhitska1605@ukr.net; **Opalyuk Oleh**, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of

Psychological, Medical and Pedagogical Fundamentals of Correctional Work, Faculty of Special Education, Psychology and Social Work, Ivan Ogienko Kamyanets-Podilsky National University, Ukraine. E-mail: sedoy74@ukr.net

Відомості про наявність друкованих статей на дану тематику.
Лісова Л.І., Опалюк О.М., Глоба О.П. До питання про роботу логопеда в умовах інклюзивного навчального простору. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): збірник наукових праць*: вип. 18 за ред. М.К. Шеремет Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О.В., 2021. С.97-111. **Гринькова Н. М.** Науково-теоретичні засади логопедичної роботи в умовах інклюзивно-ресурсного центру. *Корекційна педагогіка і психологія. Вісник Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка*, за ред. Н.С. Гаврилової. Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О. В., 2021. Вип. 12. С. 88-93.

Гринькова Н., Лісова Л., Опалюк О. **Характеристика професійної компетентності вчителя-логопеда інклюзивно-ресурсного центру.** У даній статті виокремлені та проаналізовані сучасні погляди щодо професійної компетентності вчителя-логопеда інклюзивно-ресурсного центру. Ефективність діяльності учителя-логопеда в інклюзивно-ресурсному центрі залежить від рівня сформованості його професійної компетентності, яка у свою чергу являє собою складне інтегративне утворення. Термін «компетентність» (від лат. «competentes», «competentis» – відповідний, здібний) вказує на сукупність відповідних знань, які необхідні для ефективної професійної діяльності, а також передбачає оволодіння уміннями, досвідом у певній галузі. Здійснений нами науковий пошук дав підстави для визначення терміну «професійна компетентність учителя-логопеда, фахівця інклюзивно-ресурсного центру» як систему необхідних знань, умінь і навичок, які необхідні для здійснення ефективної діагностичної, корекційно-розвиткової та інформаційно-просвітницької діяльності, а також передбачає оволодіння уміннями, досвідом діяльності в ІРЦ з питань стимулювання і корегування мовленнєвого розвитку дітей з особливими освітніми потребами. Дефініція базових категорій в теорії професійної підготовки спеціалістів освітньої сфери репрезентує різноаспектність понять

«компетентність» і «компетенція». Компетенція – це коло питань, проблем, у вирішенні яких особа має певні повноваження, знання, досвід. Аналіз наукових досліджень і публікацій уможливив виокремлення нами різноманітних видів компетенцій учителя-логопеда (фахівця (консультанта)) інклюзивно-ресурсного центру: інклюзивно-корекційну, психолого-педагогічну, комунікативну, інформаційну, нормативно-правову, соціально-економічну, полікультурну, професійну. Інклюзивно-корекційна компетенція – система знань теоретико-методичних засад організації інклюзивної освіти та корекційно-розвиткової діяльності, а також програм розвивальної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами і типових навчальних планів спеціальних шкіл (для дітей, які мають порушення мовлення).

Таким чином, компетенція – це система проблем, питань, завдань для вирішенні яких фахівець наділений відповідними повноваженнями. Отож компетентність є значно ширшим поняттям ніж компетенція і має на меті наявність компетенцій для виконання визначених завдань і функцій, які регламентовані посадовою інструкцією. З цією метою учитель-логопед повинен відзначатися системою знань теорії корекційної педагогіки, логопедії, психології тощо, а також володіти умінням ефективно застосовувати на практиці, систематично знайомитися із актуальною нормативно-правовою базою, новими методиками здійснення корекційної роботи. Проведений аналіз є підставою для висновку, що професійна компетентність учителя-логопеда (фахівця (консультанта)) – це конгломерат теоретичних знань та практичних умінь, який покращується за умови наявності третього компонента – позитивного досвіду практичної діяльності.

Ключові слова: інклюзивно-ресурсний центр; компетентність; компетенція; логопед; порушення мовлення.

Hrynkova N., Lisova L., Opaliuk O. Characteristics of the professional competence of the teacher-speech therapist of the inclusive resource center. This article highlights and analyzes modern views on the professional competence of a teacher-speech therapist of an inclusive resource center. The effectiveness of the speech therapist teacher in the inclusive resource center depends on the level of formation of his professional competence, which in turn is a complex integrative education. The term "competence" (from the Latin "competentes", "competentis" -

appropriate, capable) indicates a set of relevant knowledge, which is necessary for effective professional activity, and also implies the mastery of skills, experience in a certain field. The scientific research carried out by us gave grounds for defining the term "professional competence of a speech therapist teacher, specialist of an inclusive resource center" as a system of necessary knowledge, abilities and skills, which are necessary for effective diagnostic, corrective and developmental, and informational and educational activities, and also provides mastering the skills, experience of activities in the IRC on stimulating and correcting the speech development of children with special educational needs. The definition of basic categories in the theory of professional training of educational specialists represents the diversity of the concepts of "competence" and "competence". Competence is a range of issues, problems, in the solution of which a person has certain powers, knowledge, and experience. The analysis of scientific research and publications made it possible for us to distinguish various types of competences of a speech therapist teacher (specialist (consultant)) of an inclusive resource center: inclusive-corrective, psychological-pedagogical, communicative, informational, normative-legal, socio-economic, multicultural, professional. Inclusive and corrective competence is a system of knowledge of the theoretical and methodological principles of organizing inclusive education and corrective and developmental activities, as well as programs of developmental work with children with special educational needs and typical curricula of special schools (for children with speech disorders).

Thus, competence is a system of problems, questions, and tasks for the solution of which a specialist is empowered. Therefore, competence is a much broader concept than competence and aims to have the competencies to perform certain tasks and functions, which are regulated by the job description. For this purpose, a speech therapist must be distinguished by a system of knowledge of the theory of correctional pedagogy, speech therapy, psychology, etc., as well as possess the ability to effectively apply in practice, systematically familiarize himself with the current regulatory and legal framework, new methods of performing correctional work. The conducted analysis is the basis for the conclusion that the professional competence of a speech therapist teacher (specialist (consultant)) is a conglomerate of theoretical knowledge and practical skills, which improves with the presence of the third component - positive experience of practical activity.

Key words: inclusive resource center; competence; competence; speech therapist; speech disorder.

Постановка проблеми. Діяльність вчителя-логопеда, згідно нормативно-правових документів – фахівця (консультанта) зреалізовується у контексті втілення мети інклюзивно-ресурсного центру (надалі ІРЦ) і пов'язана з надання допомоги дітям з особливими освітніми потребами.

Ефективність діяльності учителя-логопеда в ІРЦ залежить від рівня сформованості його професійної компетентності, яка у свою чергу являє собою складне інтегративне утворення.

Термін «компетентність» (від лат. «competentes», «competentis» – відповідний, здібний) вказує на сукупність відповідних знань, які необхідні для ефективної професійної діяльності, а також передбачає оволодіння уміннями, досвідом у певній галузі.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проведений аналіз наукових джерел засвідчив різноаспектність досліджень актуалізованої проблеми, наявність публікацій як теоретичного, так і практичного змісту. Зокрема, Л. Лісова, І. Малишевська, С. Миронова, О. Таранченко, З. Шевців, Г. Якимчук та ін. розкрили теоретичні засади функціонування інклюзивного освітнього середовища [3; 4; 5; 6].

О. Гаврилов, Н. Гаврилова, О. Глоба, В. Левицький та ін. представили теоретичні підходи до гендерного аспекту виховного процесу в контексті спеціальної освіти [1; 5].

Організаційно-методичні аспекти діяльності логопеда представили Ю. Бойчук, Н. Ващук, Н. Гаврилова, Н. Жукова, Т. Ілляшенко, С. Мартинець, О. Мілевська, Е. Мастюкова, Н. Обухівська, Ю. Рібцун, О. Ткач, Л. Федієнко та ін. [1; 2; 7; 8].

Професійна компетентність і організаційні засади діяльності учителя-логопеда висвітлена у працях І. Малишевської, І. Мартиненко, Л. Перцевої, Ю. Пінчук, Ю. Рібцун, Л. Стахової та ін. [2; 6; 7; 8].

Мета нашого дослідження є характеристика професійної компетентності вчителя-логопеда – фахівця (консультанта) інклюзивно-ресурсного центру.

Виклад основного матеріалу. Ю. Пінчук схарактеризувала професійну компетентність учителя-логопеда як «інтегративну якість спеціаліста, який проявляє готовність максимально ефективно

здійснювати діагностику, корекційно-превентивне навчання та особистісний розвиток осіб з порушеннями мовлення» [6].

Своєю чергою А. Стахова визначила професійну компетентність учителя-логопеда як «інтегральну характеристику професійних та особистісних якостей педагога, гармонійне поєднання знань у галузі логопедії та суміжних дисциплін, методик реалізації напрямів професійної діяльності, а також умінь та навичок педагогічного спілкування, розвитку та саморозвитку особистості в системі спеціальної освіти, що постійно та динамічно розвивається» [8].

Професійна компетентність учителя-логопеда, згідно досліджень Ю. Рібцун, являє собою інтегративну якість фахівця, який виявляє готовність максимально ефективно здійснювати діагностику, корекційно-превентивне навчання та особистісний розвиток осіб з порушеннями мовлення [7].

Здійснений нами науковий пошук дав підстави для визначення терміну «професійна компетентність учителя-логопеда, фахівця інклюзивно-ресурсного центру» як систему необхідних знань, умінь і навичок, які необхідні для здійснення ефективної діагностичної, корекційно-розвиткової та інформаційно-просвітницької діяльності, а також передбачає оволодіння уміннями, досвідом діяльності в ІРЦ з питань стимулювання і корегування мовленнєвого розвитку дітей з особливими освітніми потребами (надалі ООП).

Дефініція базових категорій в теорії професійної підготовки спеціалістів освітньої сфери репрезентує різноаспектність понять «компетентність» і «компетенція». Компетенція – це коло питань, проблем, у вирішенні яких особа має певні повноваження, знання, досвід [7].

Таким чином, компетенція – це система проблем, питань, завдань для вирішенні яких фахівець наділений відповідними повноваженнями. Отож компетентність є значно ширшим поняттям ніж компетенція і має на меті наявність компетенцій для виконання визначених завдань і функцій, які регламентовані посадовою інструкцією.

Аналіз наукових досліджень і публікацій уможливив виокремлення нами різноманітних видів компетенцій учителя-логопеда (фахівця (консультанта)) ІРЦ: інклюзивно-корекційну, психолого-педагогічну, комунікативну, інформаційну, нормативно-правову, соціально-економічну, полікультурну, професійну [3; 4; 5; 8].

Інклюзивно-корекційна компетенція – система знань теоретико-методичних засад організації інклюзивної освіти та корекційно-розвиткової діяльності, а також програм розвивальної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами і типових навчальних планів спеціальних шкіл (для дітей, які мають порушення мовлення).

Знання вчителем-логопедом психолого-педагогічних особливостей розвитку дітей з особливо освітніми потребами, вміння використовувати методики комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини характеризують наявність у нього психолого-педагогічної компетентності.

Комунікативна компетентність передбачає сформованість комунікативних та комунікабельних умінь, які уможливають організацію ефективної взаємодії з колегами, батьками, дітьми з ООП, а також володіння рідною та іноземною мовами.

Під змістом інформаційної компетентності ми розуміємо знання, вміння учителя-логопеда шукати, добирати, перетворювати, передавати, застосовувати і популяризувати певну інформацію, а також володіти і використовувати сучасні засоби зв'язку і комп'ютерну грамотність.

Система знань нормативно-правових засад організації діяльності інклюзивно-ресурсного центру, а також законодавства у сфері захисту прав і освіти дітей з інвалідністю та дітей з особливими освітніми потребами характеризують нормативно-правову компетентність учителя-логопеда ІРЦ.

Соціально-економічна компетенція передбачає врахування впливу соціальних факторів на розвиток та формування особистості дитини із особливими освітніми потребами, розуміння змісту діяльності різних соціальних інститутів, усвідомлення закономірностей функціонування сучасної ринкової економіки.

Полікультурна компетенція – це обізнаність із світовими та національними здобутками у сфері інклюзивної освіти та корекційно-розвиткової та психолого-педагогічної роботи із дітьми з особливими освітніми потребами.

Професійна компетенція вчителя базується на спеціальній науковій, практичній і психолого-педагогічній підготовці і передбачає наявність особистісних та кваліфікаційних характеристик, можливостей та гуманної спрямованості, які дозволяють йому ефективно організовувати і здійснювати діагностику, корекційно-розвиткову роботу.

З цією метою учитель-логопед повинен відзначатися системою знань теорії корекційної педагогіки, логопедії, психології тощо, а також володіти умінням ефективно застосовувати на практиці, систематично знайомитися із актуальною нормативно-правовою базою, новими методиками здійснення корекційної роботи. Таким чином, проведений аналіз є підставою для висновку, що професійна компетентність учителя-логопеда (фахівця (консультанта)) – це конгломерат теоретичних знань та практичних умінь, який покращується за умови наявності третього компоненту – позитивного досвіду практичної діяльності.

На сучасному етапі оновлення і реформування змісту і системи освіти, а також появою нової соціальної категорії «внутрішньо переміщених осіб» у зв'язку із російською агресією, перед учителем-логопедом постає особлива відповідальність, що зумовлює потребу у наявності особистісних позитивно спрямованих рис і якостей, як-то: гуманність, толерантність, терпимість, виваженість, працелюбність, цілеспрямованість, громадянська позиція, прагнення до безперервного самовдосконалення та зростання

У контексті нашого дослідження розроблено модель професійної компетентності, яка передбачає наявність системи вимог до учителя-логопеда фахівця (консультанта) ІРЦ, а також необхідних знань, умінь, структури та результатів діагностичної та корекційно-розвиткової діяльності (див. рис. 1). В зміст вкладаються вимоги щодо особистості педагога освітнього закладу, його знань, умінь,

Зважаючи на позиції освітнього менеджменту діяльність педагога, у тому числі учителя-логопеда усіх закладів освіти необхідно розглядати як невід'ємний компонент і важливий показник управління відповідними процесами. У нашому дослідженні це діагностичний та корекційно-розвитковий процеси в інклюзивно-ресурсному центрі. Ураховуючи дослідження в теорії управління В. Григораша, Л. Даниленко, Л. Карамушки, О. Касьянової, О. Мармази, а також Ю. Рібцун, Л. Стахової та ін. виокремимо і схарактеризуємо вимоги до учителя-логопеда фахівця (консультанта) ІРЦ [3; 7; 8].

Кваліфікаційні вимоги, охоплюють вищу освіту (ступінь вищої освіти магістр за напрямом підготовки 016 «Спеціальна освіта», за освітньою програмою «Спеціальна освіта (Логопедія), спеціалізації 016.01 Логопедія».

До соціально-психологічних вимог відносимо моральні якості: гуманність, чесність, порядність, доброта, відповідальність,

принциповість, культурність, охайність, порядність, вимогливість, працьовитість, дисциплінованість, креативність; соціальні якості: патріотизм, толерантність, емпатійність, соціальна активність, громадянська активність, зацікавленість в успіхах дітей з ООП, рефлексія, екстравертність, емоційна врівноваженість, вміння здійснювати комунікативну взаємодію з дітьми з ООП та їхніми батьками.

Беручи до уваги спроектовані моделі професійної компетентності: діяльнісна (Н. Кузьміна, А. Маркова), особистісна (Л. Мітіна), ситуаційна (Дж. Равен), а також структуру моделі, яку розробила Ю. Пінчук для вчителів-логопедів, в основу нашої представленої моделі покладено діяльнісний аспект, згідно якого структуру професійних вимог до сучасного учителя-логопеда (фахівця (консультанта) ІРЦ) варто представити трьома компонентами: мотиваційно-стимулюючим, функціонально-технологічним, та рефлексивно-відтворюючим (див. рис. 1).

Мотиваційно-організаційний компонент професійних вимог до учителя-логопеда передбачає наявність стійкої мотиваційної основи логопедичної діяльності, наявність інтересу, переконань, потреби в діагностичній, корекційно-розвиваючій, консультативно-просвітницькій, науковій, методичній, конструктивній, творчій діяльності, які дають можливість системно та результативно організувати свою роботу.

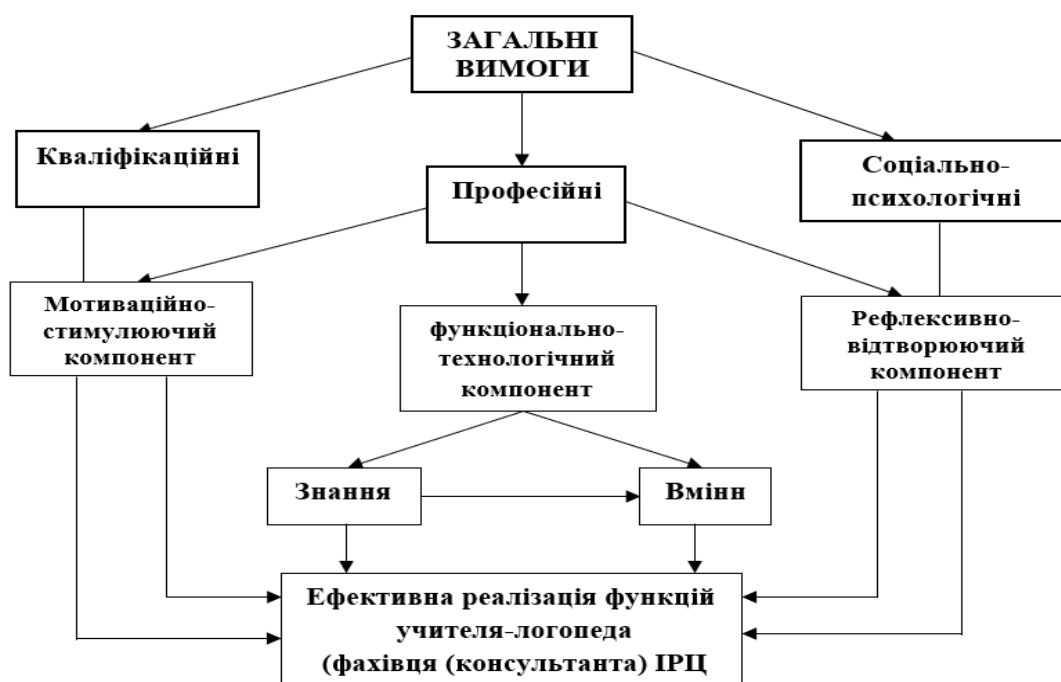

Рис 1. Модель професійної компетентності вчителя-логопеда ІРЦ

Функціонально-технологічний компонент передбачає сформованість у вчителя-логопеда (консультанта (фахівця) ІРЦ) системи необхідних знань, умінь і навичок.

Багатоаспектність діяльності учителя-логопеда в інклюзивно-ресурсному центрі вимагає сформованості системи знань щодо змісту і структури яких немає однозначного підходу (А. Обухівська, Ю. Пінчук, Ю. Рібцун, Л. Стахова та ін.). Аналіз різних підходів уможливив виокремлення таких груп професійних знань учителя-логопеда ІРЦ:

- *психолого-педагогічні* – знання вікових та індивідуальних особливостей розвитку і формування дітей з особливими освітніми потребами та особливостями організації інклюзивного освітнього середовища;
- *соціально-правові* – знання нормативно-правової основи організації роботи інклюзивно-ресурсного центру в цілому та учителя-логопеда зокрема;
- *спеціальні* – знання теоретичних та практичних положень корекційної педагогіки, логопедії та спеціальних методик логопедичної роботи;
- *методичні* – знання методів, форм, засобів, технології проведення логопедичної роботи в усіх напрямках, передбачених відповідним положенням;

Учитель-логопед повинен також володіти професійними вміннями правильно здійснювати діагностичне обстеження, організовувати і проводити корекційно-розвиткові заняття, надавати консультативну допомогу вчителям, батькам, дітям, вести просвітницьку та інформаційно-роз'яснювальну роботу. Особливість реалізації відповідних функцій учителя-логопеда, які визначені посадовою інструкцією зумовлює наявність системи умінь, які формуються на основі знань. На основі аналізу досліджень Ю. Рібцун, Ю. Пінчук, Л. Стахової та ін., а також В. Григораша, Л. Даниленко, Л. Карамушки та ін. нами виокремлено наступні групи умінь учителя-логопеда інклюзивно-ресурсного центру:

- *організаційно-мобілізаційні* (вміння організовувати власну професійну логопедичну діяльність, надавати необхідну допомогу та виявляти труднощі у розвитку мовлення у різних

- категорій дітей, у тому числі з особливими освітніми потребами);
- *діагностико-прогностичні* (володіти діагностичними логопедичними методиками, передбачати ймовірні результати своєї діяльності);
 - *гностично-орієнтувальні* (пізнавальні, які уможливають пізнавати предмет своєї діяльності, причини та фактори недоліків мовленнєвого розвитку, здійснювати пропедевтичну роботу з появи мовленнєвих недоліків, стимулювати дітей до саморозвитку, подолання проблем мовленнєвого розвитку тощо);
 - *корекційно-розвиткові* (уміння організовувати та надавати корекційно-розвиткові послуги, готувати та проводити логопедичні заняття);
 - *комунікативні* (ці уміння, насамперед, передбачають організацію ефективної взаємодії з дітьми з ООП, їхніми батьками, вчителями, громадськістю з приводу вирішення проблем і захисту прав дітей);
 - *науково-дослідницькі* (вміння, які пов'язані із організацією своєї роботи в науковій сфері, участь в тренінгах, семінарах, вебінарах, конференціях різного рівня);
 - *інформаційно-орієнтувальні* (уміння, які спрямовані на здобуття, переробку та реалізацію різних видів інформації із використанням новітніх методів, засобів та технологій, насамперед даних, які уможливають правильну постановку логопедичного діагнозу дітям з ООП);
 - *прикладні* (уміння, які передбачають застосування різних засобів навчання: проекційної та іншої апаратури, обладнання, а також творчі уміння пов'язані із мистецтвом (музичним, образотворчим, театральним, хореографічним), що дозволяє ефективно використовувати різні види арттерапії);
 - *контрольно-коригуючі* (вміння аналізувати, і здійснювати контроль і корегування змісту, форм, методів і засобів логопедичної діяльності);
 - *перцептивні* (від лат. perceptio – сприймання, пізнання) – це вміння, яке дає можливість учителю-логопеду адекватно

сприймати і розуміти психічний та емоційний стан дітей, спостережливість і здатність оцінювати стан дитини, що є допомагає вчасно надати їй допомогу;

- сугестивні та релаксопедичні уміння (від лат. *suggestio* – навіюю) застосовуються з метою створення у дітей позитивних емоцій, вироблення впевненості у своїй силах щодо подолання негативних проявів і проблем розвитку, спонукання до конкретних дій і проявляються в особливому емоційно-вольовому впливі на дітей.

Визначені вимоги можливо реалізувати через самооцінку, самосвідомість, саморозвиток, самонавіювання, прагнення до самовдосконалення в всіх сферах, що й актуалізує наступний компонент у системі вимог до педагога – рефлексивно-відтворюючий. Виокремлення означеного компонента зумовлено потребою у самовдосконаленні, саморозвитку, самоосвіті вчителя-логопеда, що спонукає його до систематичного підвищення рівня власної професійної компетентності через участь у різних формах: семінарах, вебінарах, дискусійних платформах, конференціях тощо.

У контексті нашого дослідження важливим також є розгляд факторів, які перешкоджають ефективній професійній діяльності учителя-логопеда – фахівця інклюзивно-ресурсного центру. Так у «Організаційно-методичних засадах діяльності інклюзивно-ресурсних центрів» визначені наступні фактори:

- низький мотиваційний рівень до реалізації посадових функцій та обов'язків;
- не розуміння і не усвідомлення головної професійної мети (місії) і завдань;
- категоричність та стереотипність у роботі, дотримання певного підходу і не бажання застосовувати щось нове;
- упередженість у ставленні до дітей з особливими освітніми потребами та їхніх батьків, що пов'язане із власними поглядами, національною, статевою, релігійною приналежністю тощо;
- відсутність бажання і потреби підвищувати свою професійну компетентність [3].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Варто зазначити, що сформованість професійної компетентності учителя-логопеда, який працює в інклюзивно-ресурсному центрі, є важливою умовою його ефективної діяльності, відтак, роботи усієї установи в цілому. Актуальною наразі залишається проблема визначення рівнів професійної компетентності сучасного фахівця (консультанта) ІРЦ та її формування, однак, це питання не є предметом нашого дослідження, але може бути перспективою подальшої наукової розвідки.

Бібліографія

1. Гаврилов О.В., Левицький В.Е, Гаврилова Н.С. Теоретичні підходи до гендерного аспекту виховного процесу в контексті спеціальної освіти. *Корекційна педагогіка* Науковий часопис, 2021. Випуск 41. С.5-12. **2. Гринькова Н.М.** Науково-теоретичні засади логопедичної роботи в умовах інклюзивно-ресурсного центру. *Корекційна педагогіка і психологія*. Вісник Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка, за ред. Н.С. Гаврилової. Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О. В., 2021. Вип. 12. С. 88-93. **3. Колупасва А.А., Таранченко О.М.** Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі: навчально-методичний посібник. Харків: Ранок, 2019. 304. **4. Малишевська І.А.** Корекційна та інклюзивна освіта очима молодих науковців: зб. наукових праць. Суми: СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2021. вип. 9. Т.1. 348 с. **5. Обухівська А.Г., Ілляшенко Т.Д., Якимчук Г.В.** Інклюзивна освіта дітей з особливими освітніми потребами в Україні: здобутки, втрати, перспективи. *Інклюзивна освіта: ідея, стратегія, результат*: матеріали I Всеукраїнської міждисциплінарної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 8 квітня 2021 р.). Тернопіль: ТНПУ, 2021. С. 135-141. **6. Пінчук Ю.В.** Система професійної компетентності учителя-логопеда: дис. канд. пед. наук:13.00.03. НПУ ім. М.П. Драгоманова, Київ, 2005. **7. Рібцун Ю.В.** Науково-теоретичні аспекти професійної діяльності вчителя-логопеда. *Логопед.* 2012. № 1 (13) січень. С. 2-7. **8. Стахова Л.Л.** Розвиток професійної компетентності учителя-логопеда закладу дошкільної освіти як умова ефективної організації корекційно-розвивального процесу. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки)*

References:

- 1. Havrylov O.V., Levytskyi V.E, Havrylova N.S.** Teoretychni pidkhody do henderneho aspektu vykhovnoho protsesu v konteksti spetsialnoi osvity. Korektsiina pedahohika Naukovyi chasopys, 2021. Vypusk 41. S.5-12.
- 2. Hrynkova N.M.** Naukovo-teoretychni zasady lohopedychnoi roboty v umovakh inkliuzyvno-resursnoho tsentru. Korektsiina pedahohika i psykholohiia. Visnyk Kamianets-Podilskoho natsionalnoho universytetu im. Ivana Ohienka, za red. N.S. Havrylovoi. Kamianets-Podilskiy: Vydavets Kovalchuk O. V., 2021. Vyp. 12. S. 88-93.
- 3. Kolupaieva A.A., Taranchenko O.M.** Navchannia ditei z osoblyvymy osvitnimy potrebamy v inkliuzyvnomu seredovyschi: navchalno-metodychnyi posibnyk. Kharkiv: Ranok, 2019. 304.
- 4. Malyshevska I.A.** Korektsiina ta inkliuzyvna osvita ochyma molodykh naukovtsiv: zb. naukovykh prats. Sumy: SumDPU imeni A.S. Makarenka, 2021. vyp. 9. T.1. 348 s.
- 5. Obukhivska A.H., Illiashenko T.D., Yakymchuk H.V.** Inkliuzyvna osvita ditei z osoblyvymy osvitnimy potrebamy v Ukraini: zdobutky, vtraty, perspektyvy. Inkliuzyvna osvita: ideia, stratehiia, rezultat: materialy I Vseukrainskoi mizhdystsyplynarnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (m. Ternopil, 8 kvitnia 2021 r.). Ternopil: TNPU, 2021. S. 135-141.
- 6. Pinchuk Yu.V.** Systema profesiinoi kompetentnosti uchytelia-lohopeda: dys. kand. ped. nauk:13.00.03. NPU im. M.P. Drahomanova, Kyiv, 2005.
- 7. Ribtsun Yu.V.** Naukovo-teoretychni aspekty profesiinoi diialnosti vchytelia-lohopeda. Lohoped. 2012. № 1 (13) sichen. S. 2-7.
- 8. Stakhova L.L.** Rozvytok profesiinoi kompetentnosti uchytelia-lohopeda zakladu doshkilnoi osvity yak umova efektyvnoi orhanizatsii korektsiino-rozvyvalnoho protsesu. Aktualni pytannia korektsiinoi osvity (pedahohichni nauky) zbirnyk naukovykh prats URL:<https://aqce.com.ua/vipusk-n10-2018/stahova-ll-rozvitok-profesijnoi-kompetentnosti-uchitelja-logopeda.html>

Стаття подана до друку 17. 11. 2023 р.

Авторський внесок: Грінькова Н. – 40%, Л. Лісова – 30%, О. Опалюк – 30%.